

בתי הדין הרבניים

בבית הדין הרבני האזוריפתח תקווה

“תמציתו של תיק זה, מתבטא בכך שהאשה מעוניינת להביא ילדים נוספים ללא שיקולי נוחיות או שיקולים כלכליים, לפחות בשלב זה שיש להם רק ילד אחד.”

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תיק 1527805/2

ב"ה

בבית הדין הרבני האזורי פתח תקווה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם מייזלס – אב"ד, הרב בנימין לסרי, הרב נחמיה נשר

התובעת: פ'

נגד

הנתבע: פ'

הנדון: חיוב גירושין וחיוב בתשלום כתובה עקב סירוב הבעל להביא ילדים נוספים לעולם

פסק דין

בפני בית הדין תביעת גירושין וכתובה של האשה.

סכום הכתובה: 72,000 ₪.

הצדדים נישאו בחודש יוני 2020 ולהם ילד אחד משותף יליד 12.10.2020.

התקיים דיון להוכחות והוגשו סיכומי הצדדים, עתה הגיעה עת הכרעה.

האשה טוענת שהבעל מנע ממנה יחסי אישות במשך תקופה לאחרי שהוציאה את ההתקן מתוך רחמה נוכח סירובו להביא ילד נוסף לעולם. לאחר תקופה של הימנעות הסכים לקיים יחסי אישות באופן שהוציא זרע לבטלה והכל במטרה להימנע מהבאת ילד נוסף לעולם. לדבריה, הבעל ציער והשפיל אותה בהתנהגותו זו. לדבריה, עקשנותו של הבעל למנוע ממנה הבאת ילדים נוספים לעולם אינה ענין זמני או חולף מדובר בתפיסת עולם מהותית של הבעל שראה בילדים מטרד ועול כספי מיותר. בקשת הבעל בדיון לשלום בית והליכה לטיפול ויעוץ זוגי, הוכחה לעין כל הנוכחים כמין השפה ולחוץ ואינה באה ממקום של תום לב וכנות.

האשה בסיכומיה צירפה התכתבויות הצדדים מהשנים 2023-2024 מהן עולה בבירור כי הבעל אינו מעוניין בילדים נוספים בניגוד לרצון האשה וחפצה ובניגוד מוחלט להלכה המצווה אותו על מצות פריה ורביה ואותם על מצות לשבת יצרה.

האשה טוענת עוד כי הבעל לא פירנס אותה ואת בנם כחובתו וכראוי וכיאה. בהתנהלותו זו הביא לחורבן הנישואין ומבקשת לחייבו במתן גט וכתובה.

הבעל מנגד, מתנגד לגירושין ומבקש שלום בית. הבעל טוען כי הוא אוהב את אשתו ורוצה לנסות לשקם את הקשר למען המשפחה והבן. מבקש ללכת לטיפול ויעוץ זוגי רציני. הבעל דוחה את הטענות על חוסר פרנסה וטוען שהוא עובד במספר עבודות ושותף מלא בכלכלת הבית. לדבריו, מסכים "כעת" להביא ילד נוסף ובאשר לעתיד להבאת ילדים נוספים, יש לעשות זאת בהסכמה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובתנאים כלכליים מתאימים. דוחה את טענות האשה על היעדר יחסים ולדבריו היחסים האישיים היו תקינים ורצונו בהם היה גבוה משלה. מכחיש הטענות להוצאת זרע לבטלה.

בסיכומי הבעל, בא כוחו קובל על צירוף ההודעות אותם צירפה האשה לסיכומיה, מבלי שנחקר עליהם מרשו בדיון ולא ניתנה לו הזכות לתת את תגובותיו והסבריו עליהן. מה גם, שהבעל מכחיש את תוכן ההודעות ואת קשרם. עוד טוען כי מאיסותה של האשה בו צריכה להתברר באמתלא מבוררת דבר שלא נעשה במקרה דנן. לדבריו, העובדה שהאשה תובעת גירושין וכתובה כאחד כשאין לה כל עילה לגירושין חשוב כנתנה עינה באחר. באשר לטענת האשה ורצונה בילד נוסף משיב הבעל שאינה מצווה על פריה ורביה ולצורך "בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה" (יבמות סה:) דיי בילד אחד.

עוד מוסיף הבעל בסיכומיו, כי אין לכפות גירושין בטענת מאיס עלי לדעת הרא"ש, ש"ר"ת והרשב"א, ודלא כהרמב"ם.

דיון והכרעה:

תביעת הגירושין הוגשה על ידי האישה, לפיכך חובת ההוכחה בדבר עילות לגירושין או הגורם לגירושין, מוטלת לפתחה.

טענות האישה ועילותיה, מתבססות על היעדר רצון מצד הבעל להביא ילד נוסף לעולם ועל כך שאינו עומד במחויבותו לזון ולפרנס אותה ואת ילדם כראוי וכיאה.

נאמר בתורה, ואל אישך תשוקתך. עיני האשה נשואות אל בעלה שיקיים עמה מצוות עונה כהלכת גוברין יהודאין ודבר פשוט הוא שרצונה עז להביא ילדים לעולם. וכמו שמצינו אצל רחל אמנו שהיתה עקרה ואמרה ליעקב אבינו "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי", רחל ביקשה בנים ולא הסתפקה בכך אחד. גם חנה בהיותה עקרה הייתה מתפללת ומדברת על לבה ומבקשת מה' שיתן לה בנים.

במקרה דנן, האשה טוענת שתקופה ארוכה לאחר שהוציאה את ההתקן, הבעל נמנע מלקיים עמה יחסי אישות ובהמשך שהסכים לקיימם היה מקיימם כמעשה ער ואונן, באופן שמנע הבאת ילדים לעולם. אם כדברי הבעל שהיו יחסים רגילים ותקינים ושהוא היה חפץ בהם יותר ממנה, אם כן, מדוע לא זכו להיבנות. לפיכך טענות האישה מתקבלות לאור התפתלויות הבעל בדיון ההוכחות, בו הוכח לעין כל שאינו חפץ בהבאת ילדים. אין מעשה זה אלא התעללות באשה שאהבה אותו ורצתה לממש את אהבתה אליו ולהביאה לידי ביטוי בהבאת ילד נוסף לעולם.

כתב הרמב"ם (פי"ד מהל' אישות הלכה ט"ז) דברים ברורים שהשונא את אשתו, יגרש אותה אבל לענותה אסור. ובהמשך כתב עוד, המורד על אשתו ואמר הריני זן ומפרנס אותה אבל איני בא עליה מפני ששנאתיה מוסיפין לה על כתובתה, ואעפ"י שכתובתה הולכת ונוספת, הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר "לא יגרע".

גם אם נקבל טענת הבעל שדי לה בילד אחד לעניין "חוטרא לידא ומרא לקבורה", על כל פנים ברור כי אי רצון הבעל בילדים נוספים הביאו להיות מורד מתשמיש כדרך כל הארץ.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועיין בדברי הרמ"ה שהובאו בשטמ"ק דכל עיקר דקנסין למורד הוא באופן שהאשה תובעת שיחזור מדרכי המרידה ויחיה עמה כאורח כל ארעא ואם אינו מעוניין יוציא ויתן כתובה. וז"ל השטמ"ק פרק אע"פ, כ"כ הרמ"ה ז"ל דאע"ג דאדחייה ליה מתניתין דמורדת הווי מתניתין דמורד על אשתו כדקיימא קיימא, דהא לא עבדו רבנן תקנתא אחריתי דקיי"ל כת"ק, והני מילי כל כמה שלא תבעה גירושין, אבל היכא שתבעה גירושין מחמת שמריד עליה מתשמיש מתרינן ביה למיהדר ביה ממרדיה אי ציית ציית, ואי לא, איכא לפלוגי דאי אשתמוטי קא משתמיט, עד ששה חודשים מוסיפין לה על כתובתה, מכאן ואילך יוציא ויתן כתובה ולא סגי לה בתוספת שרוצה אשה בקב וכו'. ועיין ברא"ש פ"ה דכתובות סימן ל"ב שכתב בתו"ד: וכן המורד וכו' בשלמא למ"ד וכו' וא"ת דמשמע דלא פריך אלא למ"ד ממלאכה אבל למ"ד מתשמיש ניהא דפשיטא דכי היכא דאמר רב האומר איני זן וכו' ה"נ מתשמיש וכי מה בצע לה כשיוסיפו לה על כתובתה והיא תתענג כל ימיה, ועוד אמרינן (לעיל מ"ח) האומר אי אפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה, וכ"ש שמונע ממנה תשמיש, וי"ל דאין ה"נ דמצי למימר ולטעמך, ולפי מסקנא ניהא דקאמר ולאן לאימלוכי בה בעי, אם היא רוצה כופין לאלתר ואם היא רוצה ימתינו וכו'. וכ"כ בפסקי הרא"ש שם סימן ל', וע"ש שהרא"ש גרס בגמרא ולאן לאימלוכי בה בעי, וכ"כ התוס' רי"ד (בגליון הגמ' שם): אבל אם אמרה האשה לא מצינא לשהוי או ישלים או יוציא ויתן כתובה בודאי הדין עמה. ועיין עוד באורך בפסקי דין רבניים חלק ז פס"ד בעמוד 75 והלאה בפני כב' הדיינים: הרבנים ש' ב' ורנר – אב"ד, ע' אזולאי, ח' ג' צימבליסט, מה דינו של מורד מתשמיש לגבי כפיה לגט ולגבי תוספת על כתובתה ואם צריך התראה.

טענות הצדדים בדבר היות הבעל מפרנס את ביתו כחובתו או שלא, לא הוכחו ונטענו כטענות בעלמא, מה שברור שהפרנסה לא הייתה מצויה ברווח וכראוי שאם לא כן, הבעל היה מסכים להרחיב את התא המשפחתי ולא להחריבו. יתכן שהטריגר למשבר הזוגי היה המשבר הכלכלי.

הרב בנימין לסרי - דיין

עברתי על מה שכתב ידידי הרה"ג בנימין לסרי שליט"א. ואני מסכים עם מסקנתו, אלא שאני רוצה להוסיף דברים לצורך מסקנה זו.

תמציתו של תיק זה, מתבטא בכך שהאשה מעוניינת להביא ילדים נוספים ללא שיקולי נוחיות או שיקולים כלכליים, לפחות בשלב זה שיש להם רק ילד אחד.

טענה נוספת שהעלתה האשה, היא שהבעל אינו מוכן להשקיע כפי שהוא מסוגל כדי להביא פרנסה.

לעומת האשה, לבעל בהחלט מספיק ילד אחד, ילד נוסף זה גדול עליו, אך הוא מוכן להביא ילד נוסף רק לאחר בחינה היכולת הכלכלית (לאחרונה שלח הבעל הודעה לביה"ד שהוא כבר מוכן לילד נוסף כפי הנראה ללא חקירת יכולת כלכלית. הדבר ברור שהודעה הזו נשלחה מתוך אילוץ שאין רוצה להפסיד את האשה, ולצורך כך הוא מוכן לעשות צעד שמבחינתו זו הקרבה גדולה) וודאי שאינו מוכן להביא ילדים מקיר לקיר, מה שכמובן השפיע על יחסי האישות ביניהם לדברי האשה הן בתדירות והן בביצועם שהיה חלקי, מחמת חששו של הבעל שהאשה תיכנס להריון. הבעל מכחיש זאת וטוען שיחסי האישות היו תקינים. אך היה לגמרי ברור מהדיינים שהתקיימו שהבעל מתנגד להבאת ילדים באופן ספונטאני, אלא כאמור רק באופן מתוכנן ומוגבל מאד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובעניין הפרנסה, הוא מכחיש את טענותיה של האשה, לדבריו הוא מנצל את זמנו ועובד קשה להביא פרנסה.

חובה לציין שבשום שלב בדיון לא עלתה מצד הבעל כל טענה על בעיה בריאותית או פיזיולוגית מצידו בהבאת ילדים, אלא רק עניין של תפיסת חיים בעניין הבאת ילדים.

היות וכאמור יסוד התביעה של האשה כי ברצונה להביא ילדים נוספים לעולם ובהתנגדות הבעל, טוען הבעל וב"כ, מאחר והאשה אינה חייבת במצוות "פרו ורבו" אין מקום לטענתה, ודי בילד אחד כדי שלא תקום טענה "בעינא חוטרא לידה ומרה לקבורה".

נפסק להלכה כדברי חכמים במשנה מסכת יבמות דף ס"ה: שהאשה אינה מצווה בפריה ורביה.

הר"ן על מסכת קידושין (דף ט"ז: מדפי הרי"ף) כותב על דברי הגמרא שם דף מ"א. אשר אומרת שגם באשה כמו באיש יש לה מצוה שתראה בעצמה את האיש שמציעים לה להינשא לו קודם שתסכים להצעת הנישואין. נשאלת השאלה איזו מצוה יש לאשה בנישואיה. לאיש קיימת מצוה לשאת אשה כדי לקיים מצוות "פרו ורבו", אבל האשה אינה מצווה במצוות פרו ורבו. שאלה זו נשאלה על ידי הרבה מן הראשונים. מתרץ הר"ן וזו לשונו:

דאף על גב דאשה אינה מצווה בפריה ורביה, מכל מקום יש לה מצוה, מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצוותו.

מתבאר מדברי הר"ן שגם לאשה יש שייכות לקיום מצוות פריה ורביה, מאחר והבעל בלעדיה אינו יכול לקיים מצוה זו, הרי שהיא מסייעת לבעל וזה סיוע שיש בו ממש (גמרא מסכת שבת צ"ג.) ולכן אף לה יש מצוה, לפי זה תוכל האשה לתבוע מהבעל לקיים מצוות פרו ורבו.

לפי זה עולה מאליה השאלה מדוע הגמרא במסכת יבמות דף ס"ה: וכן הגמרא במסכת כתובות דף ס"ד. קובעת שכאשר הבעל אינו יכול להביא ילדים, יכולה האשה לתבוע גיטה רק מחמת טענה של בעינא חוטרא לידא ומרה לקבורה (פירוש, אני זקוקה לילד כדי שלעת זקנותי אוכל להישען עליו, ועם פטירתו הוא ידאג לקבורתי), ולא בטענה שהיא רוצה לקיים מצוות פרו ורבו, שכאמור גם לה יש זיקה למצוה זו.

בחידושי אנשי שם על הר"ן מעיר הערה זו (בשם תם בן יחיא), ושואל מדוע הגמרא לא משתמשת בטענה זו כדי לחייב את הבעל במתן גט, שהיא עדיפה על פני טענת בעינא חוטרא לידה וכו'.

אלא שניתן לחלק בפשטות, שם בסוגיא בקידושין כאשר האשה עומדת להינשא לאיש שעל זה אומרת הגמרא שמצוה שתראה אותו בעצמה קודם שתינשא לו מאשר באמצעות שלוחה, ועל כך מסביר הר"ן, שלמרות שהאשה אינה מצווה על מצוות פרו ורבו, מכל מקום יש לה שייכות למצוות פרו ורבו היות והיא מסייעת לבעלה לקיים מצוות פרו ורבו, ולכן מצוה בה יותר משלוחה. מה שאין כן בסוגיא במסכת יבמות שאשה תובעת גירושין מאחר והבעל אינו מסוגל להוליד, אין מקום לומר שיש הצדקה לתביעתה מחמת זה שיש לה מצוה של מסייעת בפרו ורבו, שהרי אם הבעל אינו מקיים את עיקר המצוה אין לה למי לסייע, ולכן היא יכולה לתבוע את גיטה רק בטענה מחמת בעינא חוטרא לידה ... זאת אומרת רק כאשר עומדים שניהם ורוצים לקיים את מצוות פרו ורבו, כי אז האשה מקיימת מצוה בסיוע לבעלה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנפקותא מדברי הר"ן, שכאשר אשה נשואה יש לה מצוה לסייע לבעלה בקיום מצות פרו ורבו, אבל כל עוד היא לא נישאה אין לה מצוה להינשא כדי לקיים מצות פרו ורבו, שהרי כל חיובה הוא רק שבעודה נשואה היא מסייעת לבעלה בקיום המצוה, בהבדל מהאיש שיש לו מצוה לשאת אשה כדי לקיים מצות פרו ורבו.

אלא שלגבי המקרה בו אנו עוסקים, שהבעל מסרב להביא ילדים ואינו מעוניין לקיים מצות פרו ורבו, ממילא הוא מונע מהאשה לסייע לו במצוה זו, לעומת המקרה המובא במסכת יבמות שהמדובר שם שהבעל אינו יכול להביא ילדים עקב עקרותו, שאז לאשה אין אפשרות לסייע לו לקיים את המצוה, ולכן אין זה נחשב שהבעל מונע מהאשה לסייע בקיום המצוה, לפיכך האשה יכולה לתבוע את גיטה רק מחמת הטענה של "בעינא חוטרא לידה ומרה לקבורה", אבל כאמור במקרה דנן שכאמור אין לבעל כל מניעה רפואית להביא ילדים אלא שאינו רוצה להביא ילדים, ובכך לא רק שהוא מבטל מצות פריה ורביה, אלא גם מונע מהאשה מצוה בסיוע קיום מצות פרו ורבו כדברי הר"ן, לפי זה, יתכן וזוהי עילה לתביעת גירושין מצד האשה.

בספר 'שיטה לא נודע למי' (אחד מן הראשונים שהיה מתלמידי הרשב"א שזהותו אינה ידועה), מתרץ את שאלת הראשונים שם במסכת קידושין מדוע לאשה יש מצוה לראות את האיש קודם נישואיה עמו כאשר היא פטורה ממצוות פריה ורביה וזה לשונו:

ואף על גב דאיתתא לא מיפקדא בפריה ורביה, מדרבנן מיהא מיחייבי.

המתבאר מדבריו, שאמנם מן התורה אשה אינה מצווה במצות פרו ורבו, אך יש על האשה מצות פרו ורבו מדרבנן, לפי זה יתכן שאין הבעל יכול למנוע מהאשה לקיים מצות פריה ורביה אף אם היא מדרבנן, ועליו לגרשה.

[הנפקא מינה בין תירוצו של הר"ן לתירוצו של השיטה לא נודע למי, האם מותר לאשה להימנע מנישואין. לדעת הר"ן שיש מצוה בסיוע לבעל לקיים מצות פרו ורבו, כל זה כאמור רק לאחר שנישאה יש לה מצוה לסייע לו, אבל קודם הנישואין אין באפשרותה לסייע וממילא יכולה לשבת בביתה עד שילבין שיערה. אבל לפי תירוצו של בעל השיטה לא נודע, יש לה חיוב מדרבנן לקיים מצות פרו וממילא חובתה של האשה מדרבנן להינשא. ולדעת השיטה לא נודע למי, יש לאשה מצוות פרו ורבו מדרבנן, ולכן מוטל עליה להינשא כדי לקיים מצוות פרו ורבו מדרבנן.]

לפי תירוצו של בעל השיטה לא נודע למי, מדוע במקרה המופיע בגמרא מסכת יבמות הנ"ל לא באה האשה בטענה שחפצה לקיים מצוה מדרבנן ולכן אני תובעת את גיטי כדי שאוכל לקיים המצוה (כפי שהקשה החידושי אנשי שם על הר"ן).

התשובה בפשטות, כי אמנם לאשה יש מצוה מדרבנן אך מצוה מדרבנן אינה יכולה לחייב את הבעל לגרש אשה הנשואה לו בנישואי תורה. לפי הר"ן שהאשה יש לה מצוה שמסייעת בקיום מצות עשה "פרו ורבו", אם כן מדין מסייע יש לה מצוה עשה מן התורה, ולכן נשאלה השאלה על תירוצו של הר"ן, ולא על תירוצו של בעל השיטה לא נודע למי.

היוצא, שבמקרה הנדון בפנינו, שאף אם לאשה יש מצוה מדרבנן לקיים פרו ורבו, אינה יכולה לתבוע מחמת זה לחייב את הבעל במתן גט. (בהמשך נחזור לדברים הללו.)

תירוץ נוסף כותב בעל השיטה לא נודע למי וזה לשונו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אי נמיו דאית לה שכר כמי שאינו מצווה ועושה.

פירוש, אמנם האשה אינה מחוייבת במצות פרו ורבו, אך אם מקיימת היא מקבלת שכר משמים על עצם קיום המצוה למרות שהיא אינה מצווה. דהיינו ישנם שני סוגי מצוות, יש מצוה חיובית שהאדם מחוייב לקיים מצוה על פי דין, ויש מצוה קיומית, שאמנם האדם אינו מחוייב לקיים מצוה על פי דין, אך אם הוא לפני משורת הדין קיים את המצוה מקבל שכר עבור זה, אלא שהגמרא (קידושין ל"א.) קובעת "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה", כלומר לעניין קבלת שכר, שכר המצווה גדול ממי שאינו מצווה (זה לא המקום להיכנס לסיבות מדוע נקבע כך).

תירוץ ברוח דברים אלו כתב גם הים של שלמה שם בקידושין,

על כן נראה אע"ג דאינה מצווה על פריה ורביה מכל מקום מצוה איכא לגבה ....

כלומר, אשה אינה מחוייבת בעיקר מצוות פרו ורבו, אבל היא מקיימת מצוה.

על כל פנים לענייננו, לפי תירוץ זה של בעל השיטה לא נודע למי והים של שלמה, כאשר האשה אינה מצווה במצוות פרו ורבו אלא רק אם קיימה מצוה זו נוטלת שכר, ודאי שאין לה עילה מחמת מצוות פרו ורבו לחייב את הבעל לגרשה כשהוא מסרב לקיים את המצווה, מאחר ומצות האשה בפרו ורבו היא מצוה קיומית גרידא.

במשנה מסכת גיטין דף מ"א. מובא לגבי דין עבד כנעני שהיה שייך לשני שותפים, ואחד מהשותפים שחרר את החלק שלו בעבד, וממילא נעשה ישראל גמור בחציו המשוחרר. אך עדיין חציו עבד מפני שרבו השני לא שחררו. שם במשנה בית שמאי מעוררים בעיה קשה שעקב היותו של העבד חציו בן חורין וחציו עבד, הוא אינו יכול לשאת אשה. שהרי לשאת שפחה אינו יכול היות וחציו משוחרר וישראל אסור בשפחה, לשאת אשה ישראלית אינו יכול בגלל שעדיין חציו עבד שאסור בבת ישראל. להשאיר אותו ללא פתרון ולא יישא אשה לא אפשרי, שהרי העולם לא נברא אלא לפריה ורביה שנאמר (ישעיה פרק מ"ה פסוק י"ח) "לא תוהו בראה לשבת יצרה". פירוש, לא ברא ד' את העולם בשביל שיהיה שומם, אלא כדי שיהיה מיושב בבני אדם, ולכן חובה להינשא ולהביא ילדים ליישב את העולם. לפיכך מפני תיקונו של העולם כופים את אדונו שישחררו ויוציאו לחירות.

תוספות שם דף מ"א: בד"ה לא תוהו בראה וכו'. מקשים מדוע המשנה נקטה שכופים את האדון לשחרר לגמרי את העבד משום "לא תוהו בראה לשבת יצרה", ולא משום מצות "פרו ורבו".

מתרצים התוס' שני תירוצים. תירוץ א',

משום דאי הוה יכול לקיים שבת כל דהו משום מצות פרו ורבו לא הוה כפינן ליה והכא כפינן ליה כדפירשנו.

תירוץ ב'.

אי נמי, נקט האי קרא משום דמוכחא דמצוה רבה היא ....

אין אני רוצה להיכנס לגופם של תירוצי התוספות, מאחר וניתן להאריך בהם הרבה, ואין זה המקום, על כל פנים משני תירוצי התוס' עולה שכדי לכפות את האדון לשחרר את חלקו בעבד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

משום קיום מצות פרו ורבו בלבד לא כופים, אלא רק בהצטרף המצוה שלא תוהו בראה שהיא מצוה גדולה, יחד עם זאת גם משום מצות "לא לתוהו בראה" בלבד אין כופים.

תירוץ נוסף מובא שם בתוס' בשם רבי יצחק ברבי מרדכי וזה לשונו.

נקט לשבת יצרה משום דשייך אף בצד עבדות. אבל פרו ורבו לא שייך אלא בצד חירות ...

פירוש דבריו של הריב"ם. כידוע עבד כנעני השייך לישראל חייב במצוות כאשה, אם כן כמו שאשה כאמור אינה חייבת במצוות פרו ורבו אף העבד אינו חייב. לפי זה מתרץ הריב"ם שלכן נקטה המשנה שכופים את האדון לשחרר את העבד מחמת המצוה של "לא תוהו בראה" שבזה אף האשה מצווה וממילא אף העבד מצווה.

בהמשך מביא הריב"ם ראייה לשיטתו מדברי הירושלמי. מסיים שם התוספות לאור דברי הריב"ם, ולפי זה בשפחה נמי שייך בה שבת.

נראה שדעת הריב"ם משתלבת עם דעת בעל השיטה לא נודע למי שהבאנו לעיל, שכתב שלאשה יש מצות פרו ורבו מדרבנן. היכן הוא המקור למצוה דרבנן זו. בהחלט יתכן, שהמקור כפי שכותב הריב"ם מצוות "לא תוהו בראה לשבת יצרה" שהוא פסוק מספר ישעיה, היינו מדברי קבלה שאינו יותר מאשר מצוה דרבנן, הוא המקור לדברי בעל השיטה לא נודע למי שגם באשה יש מצוות פרו ורבו מדרבנן.

המתבאר מדברי התוספות, שנחלקו תירוצי התוס' האם האשה שייכת בעניין "לא תוהו בראה לשבת יצרה", לפי התירוצים הראשונים, אין האשה שייכת בזה, ולפי תירוץ של הריב"ם האשה מחויבת בזה, ולכן כופים את האדון לשחרר את עבדו למרות שקיים איסור לא תעשה לשחרר עבדים משום "לעולם בהם תעבודו".

הנפקא מינה לדין מן האמור, לדברי הריב"ם במקרה הנדון בפנינו חובה על הבעל ליתן גט לאשתו שכה משתוקקת להמשיך להביא ילדים נוספים, כפי שכופים את האדון לשחרר את עבדו משום המצוה של "לא תוהו בראה", ואף אם כבר נולד ילד אחד שמעינן מדברי התוס' שעדיין כופים את האדון לשחרר משום "לא לתוהו בראה" וכפי שכתבו התוס' בתירוצם הראשון הנזכר לעיל, וכן בתוס' שם דף מ"א. (ד"ה לישא שפחה אינו יכול) בתחילת דבריהם. ולפי התירוצים הראשונים בתוס' אין חובה על הבעל למתן גט לאשה מחמת המצוה של "לא תוהו בראה" מאחר והאשה אינה מצווה על "פרו ורבו".

כאמור הריב"ם מביא ראייה לשיטתו מהירושלמי, אך יתכן וניתן להביא ראייה הפוכה לשיטת הריב"ם מדברי הגמרא ביבמות הנזכרת לעיל, שהאשה יכולה לתבוע את גיטה בטענת בעינא חוטרא לידה וכו', וכופים את הבעל ליתן לה את גיטה מחמת טענה זו, מדוע הגמ' לא אומרת שהאשה יכולה לתבוע את גיטה מחמת המצוה של "לא תוהו בראה לשבת יצרה" שהיא מצוה ליישב את העולם עם מה שיותר ילדים שהיא מצוה רבה (כלשון התוס') מאשר להשתמש בטענה של בעינא חוטרא לידה וכו', שהיא טענה שבמהותה היא רק לתועלתה האישית של האשה. [לעיל יישבנו קושיה זו לדעת בעל השיטה לא נודע למי, אך יישוב זה אינו מתאים לדעת הריב"ם שסובר שמשום מצות "לא תוהו בראה" מחייבים את האדון לשחרר את עבדו, היינו להפקיע מצות עשה דאורייתא של "לעולם בהם תעבודו"]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לכאורה נראה שגמרא דידן חולקת על הירושלמי, וסוברת שלמרות שמצות "לא תוהו בראה" היא מצוה חשובה שכאמור מחמת מצוה זו כופים את האדון לשחרר את עבדו, אין האשה מחוייבת בה, ולכן אינה יכולה לתבוע גט בעילה של קיום מצות "לא תוהו בראה", ולא כדעת הריב"ם.

המורם מכל האמור, שאין ספק שמצות "לא תוהו בראה לשבת יצרה" היא חשובה עד מאד והיא יכולה לשמש כעילה לתביעת גט גם מצד האשה, (ולדעת הריב"ם יתכן אף כפייה לגט). בהצטרף כל שיטות הראשונים שהובאו באריכות, יתכן ואף ניתן לחייב את הבעל בגט. מכל מקום קיימת עילה הלכתית לתביעתה של האשה.

עד כאן מהבחינה ההלכתית.

מהבחינה הפרקטית, מאחר ובמקרה דנן התנגדות הבעל להבאת ילדים נובעת מתפיסת חיים, או מקשיים נפשיים, גם אם קיימת מצידו כעת הסכמה כפויה להביא עוד ילד, מה יהיו ההשלכות כתוצאה מהסכמה שכזו כלפי האשה ובעיקר כלפי הילד (המסכן), אין צורך להרחיב בדברים מאחר והדברים מובנים לכל בר דעת, ולכן ניתן לקבוע קטגורית כי אין האיש בשל להיות אב לילדים נוספים (זאת גם מהתרשמות ביה"ד).

אמנם האיש מאד רוצה להמשיך את הזוגיות עם האשה, אך במתכונת "למך" כפי המובא בספר בראשית פרק ד' פסוק י"ט. "ויקח לו למך שתי נשים. שם האחת עדה ושם השנית עדה." מסבירים חז"ל מדוע הוא לקח שתי נשים, כי זה היה דרכם של אנשי דור המבול, אשה אחת מיועדת לפריה ורבייה, והשנייה מיועדת לתענוגות האישיות של הבעל לקיום יחסי מין.

גם הבעל דנן מאד מעוניין באשתו, אבל לא לפריה ורבייה אלא למילוי צרכיו האישיים. מה שמוכיח כאמור לעיל שהבעל משולל הבנה ורגש למהותם של חיי הנישואין, והוא אינו מבין שדפוס נישואין שכזה המונע במכוון מהאשה להביא ילדים, אין לו עמידות והוא נועד לכישלון.

לכן, כדי למנוע סבל מהבעל להיות אבא למספר ילדים, ולמנוע סבל מהאשה החפצה להיות "אם הבנים", עליהם להיפרד וכל אחד מהם יבנה את הקן המשפחתי שלו בהתאם להשקפותיו ותאוותיו. על הבעל לשחרר מידיה את האשה לדרכה {תרתו משמע}, והאיש ילך לדרכו.

לאור האמור ביה"ד פוסק:

על הבעל ליתן לאשה גט לאלתר, ולשלם לה את כתובתה.

הרב אברהם מייזלס - אב"ד

לאור האמור ביה"ד מורה:

- א. על הבעל ליתן גט לאשתו לאלתר.
- ב. הבעל מחויב במלוא תשלום הכתובה לאשה.
- ג. התיקים ייסגרו.
- ד. מותר בפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ניתן ביום כ' במרחשון התשפ"ו (11/11/2025).

הרב נחמיה נשר

הרב בנימין לסרי

הרב אברהם מייזלס – אב"ד

גט

OVER

משפחה • משפט • ומה שביניהם

WWW.GET-OVER.CO.IL

